

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України “Про цивільну зброю та боєприпаси”

1. Обґрунтування необхідності ухвалення проекту Закону

Конституцією України проголошено, що людина її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в нашій державі найвищою соціальною цінністю. Кожна людина має невід'ємне право на життя, право на свободу та особисту недоторканність, а також недоторканність житла. Обов'язок держави – захищати життя людини (ст.ст. 3, 27, 29, 30 Конституції України).

З огляду на існуючі загрози та небезпеки для громадян України, нагальною потребою є ухвалення законів, спрямованих на виконання вищевказаних статей Конституції України, у тому числі Закону, який врегульовує питання забезпечення громадянами нашої держави захисту свого життя та здоров'я, а також життя та здоров'я навколишніх від злочинних посягань за допомогою вогнепальної зброї, а також приведення існуючого нормативного регулювання в питанні зброї у відповідність до норм Конституції.

Позаяк зброя є рідчю матеріального світу, на яку поширюється право приватної власності. При цьому виключно законами України визначається правовий режим власності та засади підприємництва.

Вогнепальна зброя є найефективнішим засобом реалізації громадянами конституційного права на самозахист. Переважна більшість розвинених країн світу (усталених демократій) забезпечили таке право своїм громадянам, що сприяло зменшенню кількості насильницьких злочинів проти особи та злочинів проти власності. Світовими лідерами у володінні населенням вогнепальною зброєю є США, Швейцарія та Фінляндія з показником від 88 до 45 одиниць цивільної вогнепальної зброї на 100 осіб. В Україні цей показник становить 5,5 одиниці.

Досвід країн Балтії, Грузії та Молдови доводить, що забезпечення громадянам права на самозахист за допомогою цивільної вогнепальної зброї протягом року з моменту ухвалення відповідних законів знижує вуличну злочинність на 40–60%. Водночас введення жорстких правил і обмежень щодо володіння цивільною зброєю у Великій Британії призвело до стрімкого зростання кількості злочинів: на 88% злочинів з використанням насильства, на 101% озброєних пограбувань, на 105% зґвалтувань та на 24 % вбивств (зростання за 5 років).

На сьогодні обіг цивільної вогнепальної зброї законодавчо врегульовано спеціальними законами у всіх країнах Європи та у більшості пострадянських країн, обіг короткоствольної вогнепальної зброї дозволений у більшості країн Європи, зокрема, в Естонії, Латвії, Литві, Молдові, Білорусі.

Досвід вищезазначених країн засвідчує, що офіційно зареєстрована

цивільна зброя використовується при вчиненні умисних злочинів менш ніж у 0,001% випадків від загальної кількості злочинів.

Зважаючи на те, що держава наразі не в змозі забезпечити своїх громадян від злочинних посягань, володіння громадянами вогнепальною зброєю буде визначальним стримувальним фактором для значної частини злочинців.

Крім того, вже сьогодні за інформацією МВС України громадяни легально володіють вогнепальною зброєю у загальній кількості близько 1,3 млн. одиниць, а, за даними МВС України, протягом 2016 року було зафіксовано лише 69 випадків із використанням легальної зброї (включно з необережними поводженням та випадками застосування зброї для необхідної оборони), тобто 0,000056% від загальної кількості легальної вогнепальної зброї в Україні.

Разом з тим, за даними організації Small Arms Survey (Женева, Швейцарія), яка досліджує питання обігу нелегальної вогнепальної зброї у світі, в Україні в незареєстрованому обігу перебуває від 3 до 5 млн. одиниць вогнепальної зброї.

Незважаючи на таку кількість зброї в обігу, ці правовідносини в країні досі не врегульовані жодним законом. Усі питання, пов'язані з обігом цивільної зброї, вирішуються виключно підзаконними нормативними актами МВС України та інших міністерств і відомств.

Постає питання притягнення до кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю за фактичної відсутності відповідного закону.

Цілком прогнозованою є ситуація, коли Україна буде змушена виплачувати значні компенсації особам, які постраждали внаслідок правового нігілізму прокуратури та судових органів

Нормативні акти МВС України, що регламентують обіг вогнепальної зброї в державі, фактично дублюють основні положення колишнього радянського законодавства. Переважна більшість норм є тепер анахронізмом та не регламентує навіть усталених суспільних відносин у сфері обігу зброї. Так, дотепер відсутній єдиний державний реєстр власників зброї, не визначені правові підстави діяльності стрілецьких спортивних організацій, немає будь-якої класифікації сучасної зброї тощо.

Відсутня узгоджена термінологія та класифікація, що призводить, з одного боку, до вільного трактування і неузгодженості, а з другого - створює підґрунтя для зростання корупції у цій сфері.

Такий стан речей не може ані забезпечити нормальне врегулювання цих вже наявних суспільних відносин, ані гарантувати громадянам забезпечення їх конституційного права на захист.

Водночас необхідно врахувати, що зосередження всіх важелів впливу в руках одного органу виконавчої влади, як у цьому випадку у сфері МВС України, створює підґрунтя до розвитку бюрократизму та зростання корупції у сфері обігу цивільної зброї.

Брак правового забезпечення режиму контролю у сфері обігу вогнепальної зброї і бойових припасів, застарілість наявної нормативної бази не дозволяють громадянам ефективно та в законний спосіб реалізувати своє право на захист, а органам державної влади ефективно контролювати обіг цивільної зброї.

Така правова ситуація також заважає розвитку економічних відносин та розвитку стрілецького спорту в державі.

2. Цілі та завдання прийняття проекту Закону

Головною метою ухвалення Закону України «Про зброю» є законодавче врегулювання придбання, зберігання та використання зброї фізичними та юридичними особами. Норми проекту Закону спрямовані, перш за все, на гарантування конституційного права громадян України на захист свого життя, здоров'я і власності та приведення у відповідність до Конституції нормативного регулювання цієї сфери суспільних відносин.

Крім того, Закон має впорядкувати вже наявні правовідносини у сфері обігу цивільної зброї, які до цього часу не врегульовані, або суперечливі, регламентувати та запровадити нові правовідносини, які сприятимуть розвитку громадянського суспільства, економіки та спорту, подоланню корупції, зменшенню кількості нелегальної зброї та поступового її виведення з тіньового обігу.

Ухвалення цього Закону також значно підніме рівень довіри громадян до держави.

3. Загальна характеристика та основні положення проекту Закону

Цей Закон на основі положень Конституції України, якими встановлено право кожної людини на життя та його захист від злочинних посягань, право на недоторканність та безпеку людини, її життя, здоров'я, честі та гідності, рівність конституційних прав і свобод громадян, непорушність права приватної власності, захист суверенітету і територіальної цілісності держави, як справи всього українського народу, а також на основі природного права кожної людини на життя, встановлює право на володіння зброєю та боєприпасами, визначає умови, порядок та правила придбання зброї і боєприпасів фізичними і юридичними особами, володіння ними, їх зберігання, переміщення, використання та застосування, позбавлення права на володіння зброєю та її вилучення, регламентує порядок організації курсів з підготовки власників зброї, а також визначає перелік повноважень органів державної влади та управління у сферах обігу зброї та боєприпасів і надання послуг, пов'язаних із використанням зброї та боєприпасів.

Закон складається з 8 розділів і регулює усі сфери цивільного обігу та використання зброї і боєприпасів в Україні, починаючи від набуття права на

зброю, її придбання, використання, господарської діяльності у цій сфері, закінчуючи міжнародною співпрацею у цій галузі. Закон регламентує використання зброї суб'єктами господарювання, що мають ліцензію на здійснення охоронної діяльності, що значно підвищить рівень громадської безпеки. Закон передбачає запровадження відсутнього на цей час ліцензування діяльності у галузі виробництва зброї та боєприпасів військового призначення, що вкрай важливо з огляду на потреби Державного оборонного замовлення.

До того ж, Закон, окрім іншого, не лише регламентує обіг короткоствольної вогнепальної зброї в Україні, але й посилює відповідальність за її незаконне використання, а також регламентує обіг пневматичної зброї, обіг якої, зважаючи на різність характеристик пневматичної зброї, також потребує регламентації.

Закон запроваджує чітку класифікацію зброї та боєприпасів у цивільному обігу, розмежовує види зброї за режимом їх обігу, а також визначає види та категорії зброї, забороненої до цивільного обігу.

Встановлює чіткі вимоги щодо набуття зацікавленими особами права на зброю.

4. Стан нормативно-правової бази у вказаній сфері правового регулювання

За відсутності базового регуляторного Закону, у цій сфері діє велика кількість неузгоджених підзаконних нормативних актів, які фактично створюють видимість регулювання обігу зброї, хоча відповідно до Конституції та ЦК України обіг зброї має регламентуватися виключно законом. Наслідком застосування цих "нормативних актів" є незаконне обмеження права власності на певні речі, незаконне притягнення осіб до кримінальної відповідальності за правомірну поведінку. Також неналежне правове регулювання обігу зброї є величезним корупційним ризиком як безпосередньо в питаннях придбання, зберігання, носіння та використання зброї, так і в сферах суспільного життя, які безпосередньо із зброєю пов'язані, як то - виробництво чи ремонт зброї, функціонування стрілецьких тирів та стрільбищ, навчання поводження зі зброєю, спорт тощо.

Відсутність чіткої законодавчо встановленої класифікації та термінології не дозволяє узгодити підзаконні нормативні акти та сприяти розвитку законних суспільних відносин у сфері обігу цивільної зброї та боєприпасів.

Сьогодні у зазначеній сфері суспільних відносин діють Конституція України, Кримінальний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, закони України «Про фізичну культуру та спорт», «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», «Про об'єднання громадян» тощо.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

На момент внесення законопроект не потребує виділення коштів з Державного бюджету України.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття проекту Закону

Ухвалення зазначеного Закону цілком відповідає інтересам держави та суспільства, враховує європейське законодавство та досвід, дає можливість врегулювати на законодавчому рівні питання набуття та володіння громадянами зброї для захисту свого життя та здоров'я від злочинних посягань, а також життя та здоров'я оточуючих.

Реалізація цього Закону суттєво знизить рівень злочинності в країні, зокрема, дасть змогу зменшити кількість тяжких злочинів та злочинів проти власності.

Сприятиме економічному зростанню у галузі виробництва військової зброї та боєприпасів, створить сприятливі умови для виробництва та торгівлі цивільною зброєю та боєприпасами, а також надання послуг населенню в цій сфері.

Зазначені фактори позитивно вплинуть на створення нових робочих місць та зростання надходжень до Державного бюджету України.

Крім того, Закон слугуватиме розвитку сучасного стрілецького спорту та зростанню спортивного престижу України на міжнародному рівні.

Народний депутат України

Шараськін А. А.

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ШАРАСЬКІН АНДРІЙ АНДРІЙОВИЧ
Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA104000000F6563A00AE3AD001
Дійсний до: 18.11.2021 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 437д9/12-2020/219556 від 24.11.2020

